

вої справи, домогосподарства, мисливства, до-
вівши, що йому були притаманні активне став-
лення до життя та прагнення до успіху.

Маловідомі сторінки діяльності грецького
духовенства на теренах України висвітлили
Є. Чернухін, М. Абдуллаєва, Н. Терентьева,
А. Гедьо, Н. Бацак. Цінність їхніх статей по-
силують опубліковані в додатках документи та
ілюстративний матеріал.

Широко представлена в збірнику тема ку-
пецьких родів, яка умовно виокремлюється в
другий блок біографічних нарисів. Так, історію
львівської купецької родини Папара подав
І. Лильо, ніжинських купців братів Зосімад —
О. Терентьева та Є. Чернухін, сім'ї Маразлі з
Одеси — Н. Терентьева та Н. Ішуніна. Діяльність
одеських підприємців привернула увагу й інших
дослідників: К. Авгітідиса, О. Карамиш,
Г. Тіщенко.

До третього блоку публікацій можна відне-
сти праці, присвячені політичним діячам, воє-
начальникам та учасникам бойових дій. Зок-
рема, доктор історичних наук Ю. Пряхін яс-
краво відтворив участь моряків-греків в бойо-
вих діях російського флоту в 1821–1829 рр.,

О. Терентьева висвітлила роль купецтва у на-
ціонально-визвольному русі грецького народу
проти османського панування, всебічний пор-
трет адмірала П. Рікорда подала історик
О. Згинник. Не залишиться поза увагою читачів
і публікація П. Усенка «Грецькі профілі в галереї
декабристів».

Загалом видання стало істотним внеском як
у історіографію етнонаціональних досліджень,
так і в біографістику. Чітко продумана струк-
тура, обґрунтованість проблематики, вдале
поліграфічне оформлення відразу після виходу
книги в світ привернули до неї увагу науковців.
При цьому наклад в 150 примірників «прирік»
її на раритетність. На жаль, ситуація типова для
української наукової літератури. Залишається
лише, вітаючи авторський колектив з успіхом,
побажати нових видань.

Ірина Матяш,

д. і. н., директор УНДІАСД

© Матяш І. Б., 2002

**Петренко С. М. Археографічна спадщина Миколи Костомарова. —
Київ; Полтава: АСМ, 2000. — 192 с.**

Про історію створення цієї книги читач
дізнається з передмови, написаної відомим
костомаровознавцем, зав. відділу української
історіографії Інституту історії України НАН
України, д. і. н. Ю. А. Пінчуком.

Останнє видання з подібною назвою вийшло
ще в 1918 р. Його автором був відомий учений
І. П. Крип'якевич.

Рецензована нами монографія значно шир-
ше висвітлює тему завдяки пильному аналізу
друкованих матеріалів щодо діяльності Архео-
графічної комісії в Санкт-Петербурзі, зокрема
«Летописи занятий Археографической комис-
сии». Це видання І. Крип'якевич використав
лише побіжно, оскільки в ті часи не мав
можливості звернутися до архіву Археографічної
комісії. Крім того, С. Петренко досліджує
археографічну діяльність ученого на різних етапах
його наукового шляху, за хронологією. Спи-
раючись на новітні дослідження, автор подає
цікаві факти з біографії дослідника.

Особливу увагу привертає список викори-
станих джерел та літератури, який С. Петренко
подала у чотирьох частинах: археографічні та

джерелознавчі праці М. І. Костомарова;
його твори; видання Археографічної комісії в
С.-Петербурзі; література. У списку бракує
архівних матеріалів, як і в самій монографії.

Археографічна спадщина М. Костомарова
розглядається С. Петренко з урахуванням су-
часних тенденцій розвитку історіографії, архео-
графії та джерелознавства. Головне завдання
автора — комплексне дослідження археогра-
фічної діяльності та спадщини вченого. Йому
вдалося дослідити діяльність М. Костомарова
в Археографічній комісії С.-Петербурга, висвіт-
лити його редакторську та археографічну ро-
боту в процесі підготовки «Актів Южной и
Западной России» (далі — «АЮЗР»), дати огляд
археографічної діяльності вченого на різних
етапах творчого і життєвого шляху та просте-
жити еволюцію його історичних поглядів.

Монографія має продуману структуру і
складається зі вступу, двох розділів, п'яти па-
раграфів, висновків та списку використаних
джерел та літератури (260 поз.).

У вступі автор акцентує увагу на постаті
М. І. Костомарова не лише як історика, тала-

новитого публіциста і письменника, а й суспільно-політичного діяча, етнографа, публіциста, письменника. Його спадщина належить до різних галузей та дисциплін історичної науки, зокрема біографістики, епіграфіки, археології, джерелознавства та історії архівної справи.

У першому розділі — «Археологічний довідок М. І. Костомарова на початкових етапах його науково-дослідної діяльності (1838—1861)» С. Петренко ґрунтовно розглядає історіографію проблеми, характеризує початковий етап викладацької та археологічної діяльності вченого. Зокрема докладно аналізує курс лекцій М. Костомарова «Джерела руської історії».

У другому розділі — «Археологічна діяльність М. І. Костомарова в 60—80-ті роки ХІХ ст.» висвітлено умови, за яких розпочалася діяльність вченого в Петербурзькій Археологічній комісії.

Микола Іванович постає як головний фундатор видання «АЮЗР» — одного з найфундаментальніших серійних зібрань джерел та матеріалів з української історії. С. Петренко характеризує процес підготовки всіх 15 томів цього видання. Автор вказує на відсутність відомостей про місце зберігання оригіналів, коментарів та приміток, брак подекуди ґрунтовних передмов та іменного й географічного покажчиків, непропорційний розподіл опублікованого матеріалу за проблемно-тематичним принципом тощо.

Особливий інтерес викликає § 2.2 «Археологічна та джерелознавча проблематика в нау-

кових дискусіях М. І. Костомарова і Г. Ф. Карпова (початок 70-х років ХІХ ст.)». Дискусія показана автором як зіткнення двох різних течій в історіографії останньої третини ХІХ ст. — державницької (юридичної) школи російської історичної науки і народницького напрямку української історіографії).

Слушним є висновок дослідника про упередженість Костомарова стосовно історико-юридичних і дипломатичних джерельних комплексів, яка виявилася під час наукової полеміки.

Останній параграф цього розділу С. Петренко присвячує рецензіям, бібліографічним заміткам, передмовам та іншим працям вченого, які мають джерелознавче та археологічне спрямування.

У «Висновках» автор підбиває загальні підсумки дослідження.

Звичайно, в праці є деякі недоліки. Але вони не можуть перекреслити безсумнівно значного внеску автора у розвиток костомаровознавства.

*Ольга Гончар,
аспірантка Інституту історії України
НАН України*